

# XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

## ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ

### Стенографски дневникъ

НА

### 65. заседание

Петъкъ, 7 мартъ 1941 г.

(Открито въ 17 ч. 5 м.)

Председателствувать подпредседателътъ Никола Захариевъ. Секретари: Александъръ Загоровъ и Стефанъ Багриловъ.

### СЪДЪРЖАНИЕ

#### Съобщения:

|                         |      |
|-------------------------|------|
| Отпуски . . . . .       | 1659 |
| Предложение . . . . .   | 1639 |
| Законопроекти . . . . . | 1659 |

#### По дневния редъ:

Предложения: 1. За одобряване XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, относно разрешаването да се произвежда мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общински налогъ. (Приемане) . . . . . 1659

2. За освобождаване отъ вносно мито и други данъци и такси една машина за пране, една центрофуга и една гладка машина. (Приемане) . . . . . 1660

Законопроекти: 1. За приемане на служба въ държавнитъ, общинскитъ и общественитъ учреждения българитъ отъ Северна и Южна Добруджа (Второ четене) . . . . . 1660

Стр.

2. За професионалнитъ журналисти. (Второ четене) 1661  
3. За разрешаване на министра на финанситъ да издава съкровищни бонове (Второ четене) . . . 1663

4. За временно уреждане лѣкуването на беднитъ болни преселници и мѣстни жители на Южна Добруджа (Първо и второ четене) . . . . . 1664  
Говорилъ: Дичо Тодоровъ . . . . . 1664

5. За овошарството (Първо четене — продължение на разискванията и приемане) . . . . . 1665

6. За измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на съществуващитъ (Първо четене — разискване) . . . . . 1665

Говорили: Т. Поляковъ . . . . . 1665

К. Аневъ . . . . . 1668

П. Дограмаджиевъ . . . . . 1669

Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . . 1670

Председателствувашъ Никола Захариевъ: (Звъни) Пристѣпствувать необходимото число народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отстѣпствувать народнитъ представители: Ав. амъ Гачевъ, Александъръ Гатевъ, Александъръ Карапетровъ, Александъръ Радоловъ, Ангелъ Вълчевъ, Атанасъ Кядревъ, Вѣлю Келешевъ, д-ръ Василь Георгиевъ, Василь Вочевъ, Велизаръ Багárovъ, Георги Михайловъ, Георги Чалбуровъ, д-ръ Георги Рафаиловъ, Георги Тодоровъ, Гето Кръстевъ, Деню Георгиевъ, Димитъръ Захариевъ, Димитъръ Илиевъ, Димитъръ Тодоровъ, Дончо Узуновъ, Дѣлчо Тодоровъ, Екимъ Екимовъ, Запрянъ Клявковъ, д-ръ Иванъ Вазовъ, Иванъ Керемидчиевъ, Киро Арнаудовъ, Маринъ Вълчевъ, Маринъ Тютюнджиевъ, Милети Начовъ, Никола Градевъ, Никола Джанковъ, Николай Султановъ, Обрешко Славовъ, Панайотъ Станковъ, Петко Кърнчевъ, д-ръ Петъръ Шишковъ, Петъръ Думановъ, Симеонъ Кировъ, Стефанъ Керекенезовъ, Стефанъ Стателовъ, Таско Стоиловъ, Тотю Новаковъ и Филипъ Махмудиевъ.)

Председателството е разрешило отпущкъ на следнитъ г-да народни представители:

Александъръ Карапетровъ — 3 дни;  
Александъръ Радоловъ — 1 день;  
Василь Чобановъ — 1 день;  
Данаилъ Жечевъ — 2 дена;  
Димитъръ Саралзовъ — 1 день;  
Димитъръ Икономовъ — 2 дена;  
Д-ръ Иванъ Вазовъ — 1 день;  
Д-ръ Иванъ Йотовъ — 2 дена;  
Иванъ Керемидчиевъ — 1 день;  
Илия Славковъ — 3 дни;  
Минчо Ковачевъ — 1 день;

Панайотъ Станковъ — 1 день;  
Стефанъ Стателовъ — 1 день, и  
Таско Стоиловъ — 4 дни.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на народното просвѣщение — предложение за продължаване срока на службата на Николай Химшиевъ, учителъ при II мъжка гимназия въ гр. София.

Отъ същото министерство — законопроектъ за образованието и образователнитъ документи на лица, следвали до 1 януарий 1942 г. български или румънски училища въ Добруджа или Румъния.

Отъ Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве — законопроектъ за уреждане собствеността върху държавни и общински имоти, дадени или завѣсти за нужди на бѣжанци.

Отъ същото министерство — законпроектъ за измѣнение на наредбата-законъ за държавния надзоръ върху дружествата и сдружаванията.

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Минаваме на точка първа отъ дневния редъ:

Одобреніе предложението за одобряване XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, относно разрешаването да се произвежда мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общински налогъ.

Моля г-на докладчика да прочете предложението.

Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)

### „МОТИВИ

къмъ проекторешението за одобрение XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, относно разрешаването да се произвежда мастика, конякъ, ромъ и други подобни спиртни напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общински налогъ.

Г-да народни представители! Съгласно чл. 99 отъ закона за държавните привилегии, акцизътъ и патентътъ, произвеждането на мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки се позволява само отъ мѣстенъ плодовъ спиртъ, добитъ по установения въ сѣщия законъ редъ.

Поради липса на вина и плодови ракии на пазара, частните спиртоварници не могатъ да произвеждатъ плодовъ спиртъ, и отъ м. юлий 1940 г. досега пазарътъ се продоволствува съ плодовъ спиртъ отъ държавата, която разпродава плодския спиртъ, добитъ отъ изваряване на закупенитъ отъ нея вина реколта 1938 г. Държавниятъ плодовъ спиртъ се привърши вече безъ изгледи да се произведе такъвъ, поради много слабата реколта на плодови ракии презъ 1940 г., а тия, които сѣ произведени, сѣ необходими за консумация като сурови ракии.

Всичко това налага да се разреши, само до края на 1941 г., производството на изкуствени спиртни напитки да става отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ. Цената, по която се продава днесъ плодския спиртъ отъ държавата, е определена на 80 л. за единъ литъръ 95° спиртъ. Тази цена отговаря на условията за единъ добъръ пласментъ, поради което, наредъ съ разрешението на въпроса да се произвеждатъ изкуствени спиртни напитки отъ фабриченъ спиртъ, следва да се разреши, щото акцизътъ на сѣщия спиртъ, предназначенъ за производство на въпроснитъ напитки, да се определи така, че да се осигури единъ добъръ пласментъ, който да предотврати производството на изкуствени спиртни напитки да става отъ ракии и сѣмъ-времененно да донесе на държавното съкровище добри приходи.

Съгласно чл. 58 отъ закона за държавните привилегии, акцизътъ и патентътъ, фабричниятъ (неплодовъ) спиртъ се облага съ 75 л. акцизъ на единъ литъръ 100°, а съгласно пунктъ 4 на таблица II отъ закона за общинския налогъ сѣщиятъ спиртъ се облага съ общински налогъ 2000 л. на 100 кгр. или 20 л. за единъ килограмъ, а за единъ литъръ 95° — 16·30 л.

При това положение единъ литъръ 95° фабриченъ спиртъ има продажна стойностъ франко фабричния складъ и 71·25 л. акцизъ плюсъ 16·30 л. общински налогъ и плюсъ продажната цена на спирта 11 л. = 98·55 л., цена явно висока за консумативната способностъ на паразата. По тази цена никой днесъ не купува спиртъ, поради това, т.е. всички лица, които иматъ нужда отъ фабриченъ спиртъ, купуватъ такъвъ съ намаленъ акцизъ, съгласно чл. 59 отъ закона за държавните привилегии, акцизътъ и патентътъ.

Поради това налага се да се освободи фабричниятъ спиртъ, предназначенъ за производство на изкуствени спиртни напитки, отъ общински налогъ, какъвто и сега не постъпва, за да се получи продажната цена 71·25 л. плюсъ 11 = 82·25 л., която цена е близка до сегашната, на която държавата продава плодския спиртъ, и дава основания да се предполага, че е подходяща за днешнитъ условия на пазара.

Почитаемиятъ Министерски съветъ, ръководимъ отъ горнитъ съображения, съ XXIII-то си постановление, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, реши: до 31 декемврий 1941 г. да се произвежда мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общинския налогъ.

Като имате предвидъ гореизложеното, имамъ честъ да ви помоля, г-да народни представители, да разгледатъ и гласувате въ текущата сесия настоящото проекторешение.

Гр. София, 4 мартъ 1941 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

### ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобряване XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, относно разрешаването да се произвежда мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общински налогъ.

Одобрява се XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, което гласи:

До 31 декемврий 1941 г. разрешава се произвеждането на мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общински налогъ.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които одобряватъ проекторешението за одобряване XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 10 февруарий 1941 г., протоколъ № 21, относно разрешаването да се произвежда мастика, конякъ, ромъ и други подобни изкуствени напитки и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, който се освобождава отъ общински налогъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка втора отъ дневния редъ:

Одобрение на предложението за освобождаване отъ вносно мито и други данѣци и такси една машина за пране, една центрофуга и една гладачна машина.

Моля г-на докладчика да прочете предложението.

Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)

### „МОТИВИ

къмъ проекторешението за освобождаване отъ вносно мито и други данѣци и такси една машина за пране, една центрофуга и една гладачна машина.

Г-да народни представители! Съ писмо № 2172, отъ 18 февруарий 1941 г., Кюстендилското градско общинско управление моли да се направятъ постѣпки за освобождаването отъ вносно мито и други данѣци и такси, една двойно барабанна машина за пране, една центрофуга за изтискване на бѣльо и една висококачествена гладачна машина, на стойностъ 299·610 л., които машини Кюстендилската община е внесла отъ чужбина.

Митата на тѣзи машини възлизатъ на 47·270 л.

Това си искане общината прави, поради явилата се въ гр. Кюстендилъ, презъ 1939 г. епидемия, тя (общината) изхарчила голѣми суми, които се отразили и на бюджета ѝ презъ 1940 г.

Горното като излагамъ, моля ви, г-да народни представители, да разгледатъ и, ако одобрите, да приемете представеното ви за целта решение.

Гр. София, мартъ 1941 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

### ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за освобождаване отъ вносно мито и други данѣци и такси една машина за пране, една центрофуга и една гладачна машина.

Одобрява се следното:

Да се освободятъ отъ вносно мито и други данѣци и такси една двойно барабанна машина за пране, една центрофуга за изтискване на бѣльо и една висококачествена гладачна машина, които Кюстендилското градско общинско управление е внесло отъ чужбина.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които одобряватъ проекторешението за освобождаване отъ вносно мито и други данѣци и такси една машина за пране, една центрофуга и една гладачна машина, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Понеже го нѣма докладчикътъ на законопроекта за професионалнитъ журналисти, моля да се съгласите да прескочимъ точка трета отъ дневния редъ и да минемъ на точка четвърта. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка четвърта, която става точка трета, отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за приемане на служба въ държавнитъ, общинскитъ и общественитъ учреждения българитъ отъ Северна и Южна Добруджа.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)

### „ЗАКОНЪ

за приемане на служба въ държавнитъ, общинскитъ и общественитъ учреждения българитъ отъ Северна и Южна Добруджа.

Членъ единственъ. Българитъ отъ Северна и Южна Добруджа, станали български поданици по закона за уреждане поданството въ Добруджа, могатъ да взематъ

съответна на образованието имъ служба въ държавни, общински и обществени учреждения, макаръ и да не притежават другитѣ, предвидени въ таблицата на служителитѣ въ държавнитѣ, общинскитѣ и общественитѣ учреждения, цензове.

Тия отъ тѣхъ, които сѣ били на румънска служба, запазватъ старшинството си за прослуженитѣ години, по отношение на класирането имъ.

Постановленията на този законъ ще се прилагатъ въ продължение на три години отъ влизането му въ сила. Тѣ нѣма да се прилагатъ въ ведомствата, за които сѣ създадени специални закони, уреждащи сѣщата материя."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ заглавието и членъ единственъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка трета, която става точка четвърта, отъ дневния редъ:

**Второ четене на законопроекта за професионалнитѣ журналисти.**

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

### „ЗАКОНЪ

за професионалнитѣ журналисти.

Чл. 1. Професионаленъ журналистъ въ смисъла на този законъ е всѣко лице, чийто главенъ постояненъ източникъ за препитание е наемниятъ умственъ журналистически трудъ, ако отговаря на следнитѣ условия:

а) да е работило въ ежедневенъ вестникъ непрекъснато най-малко две години, или пъкъ да е работило въ седмиченъ редовенъ вестникъ (който излиза най-малко веднажъ въ седмицата) и чийто предметъ не е определена и едностранчива област на обществения животъ, най-малко шест години;

б) да е български поданикъ;

в) да е навършило пълнолѣтие;

г) да не е осъждано за предателство, шпионство или държавна измѣна на наказание, съпроводено съ лишаването отъ граждански и политически права; да не е осъждано за неополитическо престѣпление на наказание, съпроводено съ лишаване отъ граждански и политически права, освенъ за некористно престѣпление, извършено чрезъ или въ връзка съ печата;

д) да има най-малко сѣдно образование, а при липса на такова — доказано обществено журналистическо призвание;

е) да се ползува съ добро име, което обезпечава запазването на професионалния и общественъ моралъ;

ж) да е положило съответния изпитъ по програма и предъ комисия, определена отъ правилника за приложение на настоящия законъ."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ заглавието и чл. 1 на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 2. Журналистически трудъ въ смисъла на чл. 1 е работата на директоръ, участвуващъ въ списването, главенъ редакторъ, редакторъ, постояненъ сътрудникъ, рапортъоръ, фото-рапортъоръ (който участвува и въ списването на вестника и не се занимава съ фотографска търговия), спортенъ рапортъоръ, рисуващъ-рапортъоръ, карикатуристъ и коректоръ."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 3. Сметатъ се за професионални журналисти, освенъ лицата, посочени въ чл. 1:

а) чиновницитѣ, заемачи журналистическа служба въ Дирекцията на печата, включително и секретаритѣ и аташетата по печата при българскитѣ легации въ чужбина;

б) стопанитѣ-редактори на провинциални вестници, които непосредствено работятъ въ вестницитѣ си презъ времето, посочено въ чл. 1, буква „б“.

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 4. Лицата, които при влизането на този законъ въ сила сѣ действителни и спомагателни членове на Дружеството на столичнитѣ журналисти или на Съюза на провинциалнитѣ професионални журналисти, се сметатъ за професионални журналисти, независимо отъ наличността на условията на членове 1-3."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 5. Поне половината отъ редакционния съставъ на отдѣленъ всѣкидневенъ вестникъ трѣбва да бѣдатъ професионални журналисти (чл. 6).

Длъжността главенъ редакторъ на седмиченъ вестникъ, упоменатъ въ чл. 1, може да се заеме и изпълнява само отъ професионаленъ журналистъ (чл. 6). Изключение се допуска само ако съответната журналистическа организация установи липсата на подходящо за тази длъжностъ лице между професионалнитѣ журналисти, или ако издателятъ самъ е главенъ редакторъ."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 6. Лицата сѣ признати или придобито качество на професионаленъ журналистъ се вписватъ въ два особени списъка при Дирекцията на печата при Министерството на външнитѣ работи и изповѣданията. Тѣзи списъци и промѣнитѣ по тѣхъ се обнародватъ въ началото на всѣка календарна година въ „Държавенъ вестникъ“ отъ Дирекцията на печата.

Вписването въ тѣзи списъци става, следъ като на лицето е признато качеството на професионаленъ журналистъ, за София — отъ настоятелството на Дружеството на столичнитѣ журналисти, а за провинцията — отъ управителния съветъ на Съюза на провинциалнитѣ професионални журналисти, и следъ като е дадено съгласието на директора на печата."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 7. Лице, на което е отказано вписването въ списъцитѣ на професионалнитѣ журналисти, може да отнесе въпроса предъ комисията, посочена въ чл. 13, въ месеченъ срокъ отъ съобщаването на решението на управата. Решението на комисията може да се обжалва, както отъ засегнатото лице, така и отъ управата, по реда на чл. 13, алинея трета."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 8. Качеството на професионаленъ журналистъ се загубва, и лицето, загубило това качество, се заличава отъ списъка на професионалнитѣ журналисти веднага следъ като престане да отговаря на което и да е отъ посоченитѣ въ членове 1 и 3 условия.

Запазватъ, обаче, качеството на професионални журналисти ония, които сѣ престанали да работятъ въ всѣкидневенъ или седмиченъ вестникъ по една отъ следнитѣ причини:

а) журналисти, които не сѣ упражнявали професията си повече отъ петъ години;

б) всички журналисти, които сѣ прекарвали въ журналистическата професия, като членове на съответнитѣ журналистически организации, най-малко петнадесетъ години;

в) журналиститѣ, които сѣ натоварени съ длъжностъ въ Дружеството на столичнитѣ журналисти и въ Съюза на професионалнитѣ провинциални журналисти, или въ тѣхнитѣ поддѣления, институти и предприятія;

г) журналиститѣ, които сѣ придобили право на пенсия отъ фондоветѣ при една отъ журналистическитѣ професионални организации."

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 9. Лице, което е изгубило качеството на професионаленъ журналистъ, се заличава по списъцитѣ на професи-

оналните журналисти служебно от Дирекцията на печата, по искане на съответната професионална организация, или по искане на самото лице, чрез последната организация. Във първите два случая решението се съобщава на лицето, до което се отнася. То може, във месечен срок от съобщението, да сезира съвместно комисията, предвидена в чл. 13.

Решението на комисията може да се обжалва, както от засегнатото лице, така и от управата на съответната организация, по реда на чл. 13, алинея трета.

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 10. Лице, което е изгубило качеството на професионален журналист, може да го придобие отново, щом като се прекрати причината, поради която е било заличено от списъците на професионалните журналисти.

Възстановяването му става по реда, предвиден в чл. 7.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 11. Професионалните организации на журналистите с: Дружеството на столичните журналисти — за София; и Съюзът на професионалните провинциални журналисти — за провинцията.

Тези организации с юридически личности. От законите за професионалните сдружения по отношение на тях се прилагат само разпоредбите на настоящия закон и законите, посочени в него.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 12. Професионалните организации на журналистите се грижат за запазване професионалния морал и професионалните интереси на журналистите, съобразно реда, указан в правилника за приложението на настоящия закон.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 13. За нарушение на професионалния морал професионалните журналисти се съдят, по предложение на директора на печата или на управата на съответната организация, от комисия, въ състав: председател — съдия, член на апелативния съд, и членове: представител на директора на печата и представител на съответната журналистическа организация.

Наказанията, които се налагат от комисията, с: напominание, предупреждение, изобличаване пред общото събрание на съответната журналистическа организация, глоба до 2.000 л. въ полза на пенсионния фонд на съответната организация и заличаване от списъците на професионалните журналисти.

Решенията на комисията, съ които се налага наказанието заличаване от списъците на професионалните журналисти, могат да се обжалват въ месечен срок от деня на издаването им пред Софийския апелативен съд, както от директора на печата, така и от управата на съответната организация и от осъденото лице. Съдът разглежда делото по същество и се ръководи от правилата на наказателното съдопроизводство. Решенията на апелативния съд с окончателни.

Влезлите въ сила решения се привеждат въ изпълнение от директора на печата.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 14. Условията на труда на професионалните журналисти се уреждат съобразно постановленията на закона за хигиената и безопасността на труда; наредбата-закон

за трудовия договор; наредбата-закон за колективния трудов договор и закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, като предвидените въ тия закони положения се считат минимални.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 15. Управата на професионалната журналистическа организация може да сключва съ представители на работодателите колективни трудови договори, задължителни за всички работодатели и за всички журналисти, независимо от това, дали последните с членове или не на професионалните организации и дали с признати или не за професионални журналисти.

За всеки град може да има само един колективен трудов договор, като по отношение на точка „в“ от чл. 16 се държи сметка за тиража на вестника.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 16. Колективните трудови договори на журналистите трябва да съдържат следните отдели:

- а) работно време; допустима минимална възраст; седмична почивка;
- б) назначение, наказание, предупреждение, уволнение;
- в) работна заплата, размер и време на плащането и, повишение;
- г) платен отпуск;
- д) времетраене на колективния договор;
- е) инстанция, която тълкува постановленията на договора въ случай на разногласия между страните;
- ж) правилник за вътрешния ред на предприятието;
- з) разни.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 17. Професионалната журналистическа организация предлага на работодателите сключването на колективен трудов договор, ако една пета част от записаните професионални журналисти, поотделно въ списъците за София или за един град въ провинцията, предяви мотивирано искане за това пред нея. Въ такъв случай професионалната журналистическа организация съобщава на работодателите предявените искания. Работдателите с длъжни да отговорят въ седмичен срок от получаването на исканията, като посочат две лица от своята срѣда, за да го представляват при воденето на преговорите и въ случай на постигане съгласие — да подписат съ представителите на управата на журналистическата организация колективния трудов договор.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-р Никола Минков:** (Чете)

„Чл. 18. Въ случай че не се постигне съгласие по начина, посочен въ чл. 17, управата на професионалната журналистическа организация съобщава на директора на печата за резултата от водените преговори. Директорът на печата назначава за разрешаване на спора арбитражна комисия, въ състав: председател — един от членовете на Върховния касационен съд, назначен от председателя на същия съд по молба на директора на печата, и членове: двама представители на работодателя, двама представители на журналистите, посочени от съответна журналистическа професионална организация, и един представител от Дирекцията на труда и обществените осигуровки. Тази комисия може да прави анкети и да изслушва вещи лица. Тя трябва да свърши работата си въ един месец от деня, въ който е сезирана съ въпроса, и да се произнесе въ седемдневен срок от последното си заседание. Решенията на комисията с окончателни и не подлежат на обжалване. Тъ имат сила на колективен трудов договор.“

**Председателстващ Никола Захариев:** Които приемат чл. 18, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

**Докладчик д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 19. Споровѣтѣ по прилагането на колективните трудови договори сѣ подсмѣди на съответните помирителни сѣдилища при инспекциѣта на труда на общо основание.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 20. Осигуряването на професионалните журналисти се извършва съгласно постановленията на закона за обществените осигуровки, по отношение осигуровките „Злополука“, „Болестъ“, „Майчинство“, „Инвалидностъ“, „Старостъ“, „Смъртъ“, и съгласно постановленията на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, по отношение осигуровката „Безработица“.

При журналистическите професионални организации продължаватъ да съществуватъ особените пенсионни, взаимноспомогателни и други професионални и културни фондове, които се уреждатъ съгласно съ изработените отъ съответните журналистически организации устави и правилници.

Пенсионните фондове при професионалните журналистически организации сѣ самостоятелни юридически личности отъ деня на съществуванетоъ имъ. Отъ специалните закони по отношение на тѣхъ не се прилага законътъ за държавенъ контролъ върху частните застрахователни предприятия.

Уставите на тия пенсионни фондове се утвърждаватъ отъ министъра на външните работи и изповѣданията.

Подлежатъ на утвърждаване по указания по-горе редъ и уставите на досега съществуващите пенсионни фондове при професионалните журналистически организации, въ срокъ една година отъ влизането въ сила на настоящия законъ.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 21. Източниците на пенсионните, взаимноспомогателни и други фондове на професионалните журналистически организации сѣ:

1. За Дружеството на столичните журналисти:  
а) приходи отъ командитно дружество „Стрела“, съгласно наредбата-законъ за разпространение на вестниците;

б) приходите отъ журналистическото бюро, съгласно наредбата-законъ за обявленията и рекламите, давани отъ държавни, общински, изборни и автономни учреждения за публикуване въ всѣкидневни, седмични и други вестници, излизачи въ София;

в) приходи отъ издаването на „Вестникъ на вестниците“ и други издания на Дружеството на столичните журналисти;

г) вноски отъ членовете, въ размѣръ, опредѣленъ отъ съответните устаи и правилници, и

д) разни приходи.

2. За Съюза на професионалните провинциални журналисти:

а) приходите отъ официални обяви, печатани въ провинциалните вестници по наредбата-законъ за обявленията и рекламите, давани отъ учрежденията за публикуване въ провинциалните вестници;

б) приходи отъ съюзни издания;

в) вноски отъ членовете, въ размѣръ, опредѣленъ отъ съответните устаи и правилници, и

г) разни приходи.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 22. Работодателъ, който не спазва постановленията на настоящия законъ, се наказва съ глоба за първи пѣтъ до 5.000 л. и при всѣко повторение — съ глоба до 10.000 л.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 23. Лице, което, безъ да е вписано въ единъ отъ списъците на професионалните журналисти, злоупотребява съ званието и правата на професионалните журналисти по този и всички други закони, се наказва съ глоба до 10.000 л., замѣнима съ тъмниченъ затворъ, съгласно наказателния законъ, независимо отъ наказанията, които се следватъ по другите закони, въ връзка съ начина на самото злоупотребление.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 24. Наказанията се налагатъ, обжалватъ и изпълняватъ по реда, предвиденъ въ закона за обществените осигуровки и закона за наказателното сѣдопроизводство. Глобите се внасятъ въ касата на съответната журналистическа професионална организация за подсилване фондовете за подпомагане безработните журналисти.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ д-ръ Никола Минковъ: (Чете)**

„Чл. 25. Правилниците за прилагането на настоящия законъ се одобряватъ отъ министъра на външните работи и изповѣданията, като по тѣзи отъ тѣхъ, които засѣгатъ трудовите условия, се взема мнението на министъра на търговията, промишлеността и труда.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Минаваме на точка пета отъ дневния редъ:

**Второ четене на законопроекта за разрешаване на министъра на финансите да издава съкровищни бонове.**

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

**Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)**

### „ЗАКОНЪ

за разрешаване на министъра на финансите да издава съкровищни бонове.

Чл. 1. Разрешава се на министъра на финансите да издава съкровищни бонове съ 3% лихва и падежъ три месеца.

Стойността на единиченъ бонъ не може да бѣде по-малка отъ 5.000.000 л.“

Г-да народни представители! Комисията, при разглеждането на законопроекта, направи само следното измѣнение въ чл. 1: заличи алинея втора на този членъ. Тази алинея ограничаваше размѣра на стойността на отделните бонове.

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ заглавието и чл. 1 на законопроекта, както се докладваха, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)**

„Чл. 2. Разрешава се на Българската народна банка да приема издадените, съгласно чл. 1, бонове за скотиране съ лихва, равна на скотовия ѝ процентъ.

Разликата между лихвата на боновете 3% и скотовия процентъ на Българската народна банка за боновете, скотирани при сѣщата, ще се плаща отъ държавата, чрезъ Главната дирекция на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове. Българската народна банка ще издава удостоверения, съ които ще се установява, какъвъ е размѣрътъ на тая разлика отъ деня на скотирането до деня на падежа.“

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)**

„Чл. 3. Разрешава се на Българската народна банка да увеличи процента, предвиденъ въ забележката къмъ чл. 35, пунктъ 17, отъ устройствения ѝ законъ до размѣра на издадените бонове, съгласно чл. 1 отъ настоящия законъ.“



**Председателствуващ Никола Захариев:** Които прие-  
матъ чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събра-  
нието приема.

**Докладчикъ Димитъръ Андреевъ:** (Чете)

„Чл. 4. Всички книжа, които се издаватъ въ връзка съ  
приложението на настоящия законъ, се освобождаватъ  
отъ гербовъ налогъ.“

**Председателствуващ Никола Захариев:** Които прие-  
матъ чл. 4, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събра-  
нието приема.

Минаваме на точка шеста отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за временно уреждане  
лѣкуването на беднитѣ болни преселници и мѣстни жи-  
тели на Южна Добруджа.**

Които сѣ съгласни да се прочете само законопроек-  
тътъ, безъ мотивитѣ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозин-  
ство, Събранието приема.

Има думата г-нъ докладчикътъ.

**Докладчикъ Дочо Христовъ** (Чете)

### „ЗАКОНОПРОЕКТЪ

**за временно уреждане лѣкуването на беднитѣ болни преселници и мѣстни жители на Южна Добруджа.**

Чл. 1. Всѣки преселникъ отъ Северна Добруджа, ако е  
беденъ и не може да плаща, се освобождава отъ всѣкакви  
такси за лѣкуване и за лѣкарства, както при лѣкуването  
въ държавнитѣ и общинскитѣ лѣчебни заведения, амбула-  
тории, диспансери и пр., така и при домашното лѣкуване  
отъ служебни лѣкари — безъ да се изисква удостоверение  
за имотното състояние на болния, а само по устно заяв-  
ление.

Чл. 2. При сѣщитѣ условия и всѣки мѣстенъ жителъ въ  
Южна Добруджа се ползува отъ сѣщитѣ права.

Чл. 3. Настоящиятъ законъ има сила отъ 20 септември  
1940 г. до една година — за преселникитѣ, и до 6 ме-  
сеца — за мѣстнитѣ жители въ Южна Добруджа.“

(Ето мотивитѣ къмъ законопроекта:

### МОТИВИ

**къмъ законопроекта за временно уреждане лѣкуването  
на беднитѣ болни преселници и мѣстни жители на Южна  
Добруджа.**

Г-да народни представители! Жителитѣ на Южна Доб-  
руджа, а особено преселникитѣ отъ Северна Добруджа,  
до оформяване положението имъ въ новитѣ мѣстожител-  
ства, се намиратъ при едно изключително положение. Тѣ  
не могатъ бързо да установяватъ материалното си по-  
ложение и оцѣни отъ тѣхъ, които сѣ бедни и не могатъ  
да посрещнатъ разходите при заболяване, трудно се  
снабдяватъ съ документи, по които да се освобождаватъ  
отъ плащане такси за лѣкуване. Обслужването на насе-  
лението съ медицинска помощъ не може да става своевре-  
менно, ако ще трѣбва да се спазватъ законитѣ на  
страната.

Ето защо налага се да се приеме, като едно преходно  
положение, всички мѣстни жители и преселници на Добру-  
джа да иматъ законно право на безплатно лѣкуване само  
по лично заявление, че сѣ бедни, безъ да се иска да удо-  
стоверяватъ имотното си състояние.

За тази целъ се предлага настоящиятъ законопроектъ.

Гр. София, 1 мартъ 1941 г.

Министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:  
**П. Д. Габровски)**

**Председателствуващ Никола Захариев:** Има думата  
народниятъ представителъ г-нъ Дичо Тодоровъ.

**Дичо Тодоровъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни пред-  
ставители! Ако съдимъ по самитѣ мотиви на законо-  
проекта, не следва въобще да се правятъ никакви кри-  
тики по самия законопроектъ, който внася г-нъ мини-  
стрътъ на вътрешнитѣ работи, защото съ законо-  
проекта се цели здравеопазването въ Южна Добруджа.  
Законопроектътъ е съвсемъ навремененъ и, ако се търси  
нѣкоя слаба страна въ този законопроектъ, тя е само  
тази, че той идва много късно. Азъ смѣтамъ, че този  
законопроектъ трѣбваше да дойде заедно съ ония зако-  
нопроекти, които се приеха непосредствено следъ осво-  
бождаването на Южна Добруджа. Трѣбваше успоредно  
съ другитѣ грижи държавата да организира и борбата

противъ всички болести, които разрушаватъ здравето на  
хората отъ Северна Добруджа, които се преселиха въ  
Южна Добруджа, и на населението въ този край, на  
първо време противъ венерическитѣ болести, които, за  
голъмо съжаление, тѣй широко се ширятъ изъ предѣ-  
литѣ на тая частъ отъ страната ни. Каточели това е едно  
тежко наследство отъ поробителитѣ, които владѣха До-  
бруджа въ продължение на 27 години.

Законопроектътъ именно е резултатъ на желанието на  
правителството да се бори противъ това зло и да го уни-  
щожи. Но мене ми правятъ впечатление сроковетѣ, които  
сѣ легнали въ самия законопроектъ. Въ чл. 3 е казано, че  
законътъ ще бѣде въ сила отъ 20 септември 1940 г. до  
1 година — за преселникитѣ отъ Северна Добруджа, и до  
6 месеца — за мѣстнитѣ жители въ Южна Добруджа. Отъ  
това може да се извади заключението, че населението  
отъ Южна Добруджа едвали ще може да се възползува  
отъ този законъ, защото минаватъ вече 6 месеца отъ деня  
на освобождаването на Южна Добруджа. А другото оста-  
нало население, което идва отъ Северна Добруджа, ще  
се възползува отъ закона около 6 месеца още. Азъ смѣ-  
тамъ, че тѣзи срокове сѣ много малки. Въ 6 месеца дър-  
жавата не ще може да се справи съ това голѣмо социално  
зло, да може да излѣкува всички заболѣли било отъ vene-  
рически, било отъ други болести, които рушатъ здравето  
на населението въ този край.

После, въ чл. 1 на законопроекта е казано, че се дава  
медицинска помощъ отъ държавнитѣ, отъ общинскитѣ и  
отъ други лѣчебни заведения, както и отъ лѣкаритѣ,  
които сѣ на държавна служба и които ще лѣкуватъ на-  
селението по домоветѣ безплатно. Азъ намирамъ, че и  
тука ще трѣбва да стане една поправка, защото иначе ще  
се разбира, че общинитѣ, които още не сѣ закрепнали  
материално въ Южна Добруджа, ще трѣбва да поематъ  
издръжката и лѣкуването на тия бедни селяни въ този  
край. Азъ мисля, че Добруджа не е само частъ отъ страна-  
та ни, която ще трѣбва да се третира отдѣлно и да се смѣта,  
че принадлежи само на населението отъ този край; тя е  
недѣлима частъ отъ нашето отечество, и грижитѣ, които  
ще трѣбва да се положатъ за тази частъ отъ България,  
трѣбва да легнатъ върху бюджета на народното здраве.

Освенъ това, предполагамъ, че бюджетитѣ на много об-  
щини въ Южна Добруджа сѣ вече гласувани и ще трѣбва  
да се гласуватъ допълнителни бюджети. Това може да  
стане, разбира се, ще се предвидятъ допълнителни бюд-  
жети, но откъде ще се намѣрятъ тѣзи материални срѣд-  
ства, за да може да се помогне на населението въ този  
край да се лѣкува?

Затуй азъ мисля, че законопроектътъ ще отговори  
напълно на нуждитѣ и на момента, ако въ комисията се  
направи тази поправка: всички срѣдства, които ще се из-  
разходватъ за лѣкуването на населението въ Южна До-  
бруджа, да бѣдатъ за смѣтка на бюджета на Народното  
здраве. Ако има нужда, може да се наложи да се гласува  
допълнителенъ бюджетъ на Народното здраве, но нека  
това стане така, че цѣлата материална тежестъ да се по-  
несе отъ държавата, а не само отъ тѣзи хора, които и безъ  
туй сѣ материално разорени и нѣматъ възможностъ да  
се лѣкуватъ съ срѣдствата, които иматъ общинскитѣ  
бюджети

**Председателствуващ Никола Захариев:** Които одо-  
браватъ на първо четене законопроекта за временно уреж-  
дане лѣкуването на бедни болни преселници и мѣстни  
жители на Южна Добруджа, моля, да вдигнатъ ръка. Мно-  
зинство, Събранието приема.

**Министъръ Петъръ Габровски:** Моля, по спешностъ, да  
се приеме и на второ четене.

**Председателствуващ Никола Захариев:** Г-нъ мини-  
стрътъ на вътрешнитѣ работи предлага да се приеме,  
по спешностъ, законопроектътъ и на второ четене. Които  
приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мно-  
зинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

**Докладчикъ Дочо Христовъ:** (Чете)

### „ЗАКОНЪ

**за временно уреждане лѣкуването на беднитѣ болни преселници и мѣстни жители на Южна Добруджа.**

Чл. 1. Всѣки преселникъ отъ Северна Добруджа, ако е  
беденъ и не може да плаща, се освобождава отъ всѣкакви  
такси за лѣкуване и за лѣкарства, както при лѣкуването  
въ държавнитѣ и общински лѣчебни заведения, амбула-

тории, диспансери и пр., така и при домашно лѣкуване отъ служебни лѣкари — безъ да се изисква удостоверение за имотното състояние на болния, а само по устно заявление.“

**Председателстващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ заглавието и чл. 1 на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)**

„Чл. 2. При сѣщитѣ условия и всѣки мѣстенъ жителъ въ Южна Добруджа се ползува отъ сѣщитѣ права.“

**Председателстващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)**

„Чл. 3. Настоящиятъ законъ има сила отъ 20 септември 1940 г. до една година за преселниците и до 6 месеца — за мѣстнитѣ жители въ Южна Добруджа.“

**Председателстващъ Никола Захариевъ:** Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно на второ четене. Минаваме на точка седма отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за овощарството — продължение на разискванията.**

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Иванъ В. Петровъ.

Нѣма го.

Които г-да народни представители приематъ на първо четене законопроекта за овощарството, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка осма отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществувашитѣ.**

Които г-да народни представители сѣ съгласни да се прочете само законопроектътъ, безъ мотивитѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

**Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)**

### „ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществувашитѣ.

§ 1. Чл. 1. се измѣня и допълва така:

„Забранява се засаждането на нови лозя, освенъ съ сортоветѣ: „болгаръ“, „димитъ“ и „чаушъ“, за десертни лозя и „маврудъ“, „варненски маврудъ“, „каберне совиньонъ“, „аликантъ буше“, „пино черенъ“, „бой“, „зарчинъ“, „широка мелнишка лоза“, „червенъ мискетъ“, „кокорко“ и „тамянка“ за винени лозя.

Право за засаждане съ нови лозя сѣ изброенитѣ сортове иматъ само земеделцитѣ-стопани.

Районитѣ за засаждане на посоченитѣ винени сортове сѣ опредѣлени въ правилника за приложение наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществувашитѣ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 50, отъ 5 мартъ 1936 г.

Министерскиятъ съветъ, по доклада на г-на министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти, може да разреши засаждането на нови лозя съ други десертни сортове, ако нуждитѣ го налагатъ.“

(Ето мотивитѣ къмъ законопроекта:

### МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществувашитѣ.

Г-да народни представители! Презъ 1939 г. се сложи начало на износъ на български вина за Германия, съ едно количество отъ около 19 милиона литра. Презъ 1940 г. този износъ се почти удвои.

Добрата оценка, която се даде отъ германцитѣ на нашитѣ вина, ни дава основание да върваме, че износътъ на нашитѣ вина ще закрепне и ще се засили. Това налага, обаче, да се взематъ своевременно мѣрки за присаждане на виненото ни производство къмъ изискванията на чуждия пазаръ.

За тази целъ, необходимо е да се увеличи плътността на багрилнитѣ сортове лозя, за да се създаде възможностъ за добиване на по-голямо количество вино отъ типа „Бордо“, който се търси на германския пазаръ, а въ последно време и у насъ.

Наложителното преустройство на лозовия ни сортиментъ, обаче, се спъва отъ разпорежданията на наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществувашитѣ отъ 1935 г., която забранява засаждането на нови винени лозя.

Ето защо, налага се да се направи едно измѣнение и допълнение на тази наредба-законъ, на който нужда иде да отговори настоящиятъ законопроектъ, съгласно който засаждането на нови лозя ще става, освенъ съ десертни сортове, още и съ опредѣленъ брой мѣстни и чужди винени сортове, съставътъ и багрилната материя на гроздето на които сѣ добре проучени и познати у насъ.

Право за засаждане съ посоченитѣ сортове ще иматъ само земеделцитѣ-стопани. Съ това ограничение се цели да се даде възможностъ, занаятъ поне виненото лозарство да остане въ рѣцетъ само на оная категория български граждани, която изкарва поминѣка си изключително отъ земедѣлието и нѣма други странични приходи.

Въ противенъ случай, безъ едно такова ограничение, площта на тѣзи лозя би се разширила извънредно много, тъй като биха се явили множество любители-лозари отъ разни други професии, за които лозарството е само страниченъ доходъ и, притежавайки повече срѣдства и възможности, биха се приспособили бързо къмъ тази нова насока въ лозарството ни, както бѣ случаятъ съ десертнитѣ лозя. Въ такъвъ случай неминуемо ще се стигне скоро до едно свръхпроизводство и на виненото грозде отъ багрилни сортове, което би предизвикало да се пристѣпи пакъ къмъ прокарването на нова забрана да се саятъ лозя съ тѣзи сортове.

А за да се избѣгне безсистемното засаждане въ неподходящи райони на нови лозя съ споменатитѣ винени сортове, законопроектътъ предвижда, засаждането на такива лозя да става само въ опредѣленитѣ за тѣзи сортове райони, съгласно правилника за приложението на наредбата-законъ.

Така че съ въпросното измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществувашитѣ ще се постигне желаното преустройство на лозовия сортиментъ у насъ, което безсъмнено ще се отрази благоприятно върху лозарското ни стопанство.

Гр. София, януарий 1940 година.

Министъръ на земедѣлието и държавнитѣ имоти:  
**Ив. Багряновъ)**

**Председателстващъ Никола Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г-нъ Тодоръ Поляковъ.

**Тодоръ Поляковъ: (Отъ трибуната)** Г-да народни представители! Законопроектътъ, който се слага за разглеждане тукъ отъ г-на министра на земедѣлието, ми дава възможностъ да развия нѣколко мисли върху проблемитѣ на нашето лозарство, така както ги разбирамъ.

Лозарството, трѣбва да се признае, е единъ извънредно важенъ клонъ отъ нашето земедѣлско стопанство. Като се има предвидъ, че лозята се саятъ обикновено въ мѣстности и почви, където не вирѣятъ други култури; като се има предвидъ, че нашата земя дава единъ монополъ, тъй да се каже, да се произвеждатъ у насъ грозда отъ много добро качество, безспорно, този отрасълъ, този клонъ отъ нашето земедѣлско стопанство придобива извънредно голямо значение.

Колко е голямо значението на лозарството като отрасълъ за препитание за селското население, вие ще можете да получите представа, като ви дамъ нѣкои статистически данни, съ които азъ тукъ разполагамъ. У насъ има засадени съ лозя 1.250.000 декара обработваема площъ, което прави около 3% отъ цѣлата обработваема площъ въ страната. Но съ лозарство се занимаватъ 487.000 стопанства, което прави близу половината отъ земедѣлскитѣ стопанства въ България. Вие виждате отъ какво голямо значение е, следователно, подобрието на този клонъ отъ земедѣлското стопанство за повдигане на националния доходъ.

И ако, г-да народни представители, ние казваме, че подобрието на благосъстоянието на нашия народъ зависи преди всичко отъ подобрието благосъстоянието на земедѣлеца, който е най-големиятъ консуматоръ на всички други произведения индустриални и занаятчийски — защото 83% отъ нашето население се занимава съ земедѣлие, очевидно е, че този клонъ, този отрасълъ отъ нашето земедѣлско стопанство трѣбва да бѣде поставенъ подъ особено голямо внимание.

Не може да се отрече, че българската държава е проявявала доста голъм интерес по отношение на лозарството, но трѣбва веднага да се добави, че това, което е направено въ областта на лозарството, не е достатъчно, има още много и много да се прави въ тая област.

Лозарството въ България, следъ тютюнопроизводството, е единъ отъ главнитѣ стълбове, така да се каже, на който се крепи поминѣкътъ на нашето село. Благодарение на него ние продаваме на европейския пазаръ вино и грозде, отъ които се получаватъ дивизи, толкова необходими за нашето национално стопанство.

Лозарството у насъ е дребнособственишко. Отъ цифритѣ, които ще ви посоча, ще видите, че действително лозарството у насъ е такова. Само 30% отъ нашитѣ земеделци стопани, които иматъ лозя, притежаватъ надъ 5 декара. Следователно, стопанскиятъ характеръ на нашето лозарство е дребенъ. Съ огледъ на това трѣбва да се поставитъ задачитѣ на нашата земеделска политика и на всички ония законодателни мѣрки, които Министерството на земедѣлието взима, за да може да се подобри действително положението на дребния лозаръ у насъ.

Г-да народни представители! Кои сѣ мѣропритията, които трѣбва да се прокаратъ като належащи, така да се каже, като актуелни за нашето лозарство? Тия мѣропрития могатъ да се раздѣлятъ на две голѣми групи: едни, които произвеждатъ десертни сортове, и други, които произвеждатъ виненитѣ сортове. Вие знаете, че износътъ на десертнитѣ грозда въ България се извънредно много засили въ продължение на 10—12 години. Докато презъ 1926 г. сѣ изнесени само 32 вагона десертни грозда, или 150—160 хиляди килограма, въ 1938 г. имаме изнесени 57,237.000 кгр., което показва едно увеличѣние около 400%. Това увеличѣние на износа на десертнитѣ грозда за времето отъ 1926 до 1938 г. е действително феноменално.

Г-да народни представители! Отъ всичкото консумирано грозде въ Европа въ странитѣ непроизводителки, което възлиза кръгло на 160 милиона килограма, ние изнасяме повече отъ една трета. На българския производител-лозаръ се пада честта да задоволява въ размѣръ на 1/3 нужитѣ на европейския пазаръ отъ грозде. Ние получаваме нѣколко стотинѣ милиона лева годишно въ чужда валута — около 600 милиона лева — отъ износа на грозде, абсолютно необходими за поддържане на нашето парично стопанство.

Поставя се въпросътъ: какво трѣбва да се направи, за да може действително производството на десертни грозда да се развие повече и да може да се увеличи доходътъ на лозаритѣ-производители на такива сортове? Първата и основна задача, която трѣбва да легне въ законодателната дейность на Министерството на земедѣлието, това е да бъдатъ повишени преди всичко ценитѣ на тия износни сортове грозда. Защото не е нужно да се подчертава тукъ, че нашитѣ лозари, както въобще нашитѣ земеделци-стопани, нѣматъ нужда толкова отъ агрономически съвети, безъ които, безспорно, не може, колкото отъ добри и постоянни пазари, които да имъ осигурятъ високи цени на земеделскитѣ произведения. Бихъ казалъ, че тѣ нѣматъ толкова нужда отъ грижи за набавяне агротехнически съоръжения, безъ които също така трѣбва да се подчертае, че не може, колкото иматъ нужда отъ това да се намѣри пласментъ на произведенията имъ. Всичко друго си идва само по себе си. Нашиятъ земеделецъ-стопанинъ въ агрикултурно отношение мина извънредно много напредъ. Нашето лозарско стопанство може да служи действително за единъ образецъ и да конкурира лозарскитѣ стопанства на много по-културни страни отъ нашата. Но ние трѣбва да подчертаемъ, че българскитѣ правителства въ миналото, както и днешното правителство, не сѣмъ направилъ достатъчно, за да може земеделецътъ-производителъ да получи по-високи цени за произведенитѣ си. И за да не бѣда голословенъ, трѣбва да ви кажа, че миналата година гроздето „афузъ“ е продадено на германския пазаръ по 32 марки 100-тѣ килограма, а се е продавало на германския консуматоръ по 90 марки 100-тѣ килограма. Разбира се, цената за производителя е по-долу отъ 32 марки за 100-тѣ кгр., защото въ тая сума влиза и печалбата на износителя, и разносикътъ за превозъ и т. н. Виждате колко голѣма е разликата между това, което получава нашиятъ производител, и това, което плаща консуматорътъ нѣкъде въ странство. Безспорно, главната и основна задача, която трѣбва да си постави правителството и по-специално Министерството на земедѣлието, за да може да подобри положението на 487.000 земеделски стопанства, занимаващи се съ лозарство, тя е да намѣри начинъ да повиши ценитѣ на гроздето. Какъ може да стане това?

Днесъ, когато сдѣлките ставатъ по контингенти, по договори, сключвани между държави, когато знаемъ колко се купува нашето грозде на германската граница, безспорно, можемъ да опредѣлимъ колко трѣбва да се плати на земеделеца-производителъ, за да не се стига до едно чрезмѣрно експлоатиране на сѣщия. И когато ние говоримъ тукъ за защита труда на работника, на занаятчията, когато ние говоримъ за защита на женския и на детския трудъ, така също има нужда да говоримъ за защита труда на земеделеца-стопанинъ. Е добре, затова е необходимо да се създаде законъ, който да опредѣли минималнитѣ цени на земеделскитѣ произведения. За опредѣляне максималнитѣ цени на разнитѣ индустриални и занаятчийски произведения имаме закона за регулиране на ценитѣ, но нѣмаме законъ, който да опредѣля минималнитѣ цени на земеделскитѣ произведения. И поради тази причина ние сме свидетели какъ най-често трудътъ на земеделеца-стопанинъ се ограбва безбожно отъ търговцитѣ — спекуланти. За създаване законъ за опредѣляне минималнитѣ цени на земеделскитѣ произведения трѣбва да се положатъ грижи, къмъ които грижи трѣбва да се прибавятъ и грижитѣ на правителството да се получатъ колкото се може по-високи цени на външния пазаръ. Защото действително голѣма е разликата между 32 марки — цената, на която се купуватъ отъ насъ 100 кгр. грозде, и 90 марки, цената, на която се продаватъ сѣщитѣ 100 кгр. на консуматоритѣ въ Германия. Ако германскитѣ консуматоръ може да даде 90 марки за 100 кгр. грозде, правителството е длъжно да направи всичко, за да се повиши до възможния максимумъ оная цена, която се плаща на нашия продавачъ на грозде и преди всичко на производител-лозаръ.

Вториятъ въпросъ, който трѣбва да се постави за разрешение, е какъ да се гарантира плащането на нашия производител. Всѣки отъ васъ депутатитѣ, който е избранъ отъ колегия въ лозарски край — а такива колегии имаме много, защото почти навсякъде, съ изключение на Западна България, има лозарство — знае, че и досега има нѣкои мѣста, където не е платено гроздето отъ търговцитѣ. И колкото въ това направление да се правятъ усилия отъ Дирекцията на външната търговия, като интервенира, трѣбва да се признае, че не се получаватъ реални резултати, защото Дирекцията на външната търговия не разполага съ законни санкции, които да приложи. Тя си служи съ предупреждения, съ заплашвания за отнемане позволителнитѣ за външната търговия, или пъкъ съ спиране на известни авоари, съ които фирмитѣ разполагатъ, и пр., но така защита не се дава. Необходимо е въ това отношение да има специални законоположения, които да легнатъ въ единъ законъ за защита и подобрене положението на земеделеца-стопанинъ, който законъ да си постави като основна задача повишението на ценитѣ, които получава производителътъ на земеделскитѣ продукти, особено на тѣзи, които се изнасятъ на външния пазаръ.

Г-да народни представители! И за втората група, виненитѣ сортове, основниятъ въпросъ, въпросътъ надъ въпроситѣ си остава увеличѣнитѣ цени на гроздата за производителѣ. Въ това отношение твърде много се говори, пише, правятъ се и изявления отъ официални лица, но азъ съмъ длъженъ да подчертая, че и тази година, както миналата година, ценитѣ на виненитѣ сортове грозда за нашия производител бѣха много високи. И въ тази областъ правителството не постигна резултати, азъ бихъ казалъ, че не се е опитало да направи нужното, за да се повишатъ ценитѣ на вината въ странство, за да може да се повишатъ тукъ ценитѣ за нашия продавачъ, за нашия лозаръ, производител на винени сортове грозда.

Споредъ едни цифри, които чета въ списанието на лозаритѣ, презъ 1940 г. въ Германия се е продавало вино отъ нашъ произходъ на цена 1.70 до 2.40 марки бутилката отъ 3/4 литра, което прави 50-70 л. А вие знаете каква цена се получава тукъ, г-да народни представители, отъ нашия винарь, и особено отъ нашия лозаръ-производител на винени сортове грозда. Тази година имаме едно сравнително покачване ценитѣ на виненитѣ сортове, което впрочемъ се дължеше на малкото произведено количество, но като се има предвидъ поскъпването на производството, особено поскъпването на синия камъкъ, пакъ положението на производителитѣ лозари на винени сортове не е цвѣтущо.

Г-да народни представители! Какво да се прави? Вѣрно е, че отъ 1938 г. се откриха голѣми възможности за износъ на вина, нѣщо, което трѣбва извънредно да ни радва, защото отъ 600 милиона кгр. грозде, колкото се



произвежда във България, у насъ се консумират само 120 милиона кг., около 80 милиона килограма десертно грозде се изнася, а 400 милиона килограма се употребяват за производство на вино. Ние или трябва да се влияем като народъ, за да консумираме това вино, или трябва да го изнасяме, като получимъ добра цена. Ето защо държавата трябва да направи всичко, за да може да осигури износа на виното.

А какво е необходимо за това? Който се занимава съ винарство, знае, че още презъ 1927-1928 г. започна износъ на вино, но ние много бързо се компрометирахме, защото износителят на вино, който познават химията толкова, колкото и физиката, бѣха се изхитрили и изнасяха много лоши вина. Ние се компрометирахме и блямирахме, защото въобще не бѣхме се пригодили къмъ западния пазаръ. Сега се открива голѣма възможност за износъ на вино, защото се оказа, че въ странство можемъ да получимъ доста висока цена за нашитѣ вина. Но за да могатъ вината да намѣрятъ пласментъ, трябва да се нагодятъ къмъ нуждитъ, къмъ условията на пазара. Това може да стане само, ако имаме по-модерно производство на вино. Но модерно производство на вино не може да имаме по пътя на частната инициатива, защото азъ ви казахъ колко дребно е нашето лозарство. То е предимно дребно-собственическо. За да може да се получи въ това направление успѣхъ, има единъ начинъ: да се построятъ колѣто се може повече модерни винарски изби. Само 10% отъ нашитѣ вина се произвеждатъ въ модерни винарски изби, отъ които 7% въ винарскитѣ изби на Българската земеделска и кооперативна банка и 3% въ частни изби. По този въпросъ има да се говори толкова много, колкото, да кажемъ, за постройката на разни държавни сгради у насъ, напримеръ, на съдебнитѣ палати. И въ тази областъ има една стихийност, едно безредие, едно надпреварване и който успѣе да привлече къмъ себе си жарѣта, той бива огръванъ, той бива стоплянъ. Има голѣми винарски центрове и райони, въ които отдавна се налага постройката на винарски изби, но тамъ не се правятъ, защото се правятъ на друго мѣсто или въобще не се правятъ. Дълъгъ е на държавата да направи въ това отношение колкото се може повече. Необходимо е да се изработи и единъ планъ за строежъ на винарски изби, споредъ нуждата и количеството на произвежданото грозде въ дадена областъ. Освенъ това необходимо е да се доставятъ специални съдове за износъ на вино, каквито въ България нѣма никакви и каквито единъ дребенъ производител, па даже и едъръ, не може да притежава. Затова държавата трябва да ги достави чрезъ Българската земеделска и кооперативна банка.

Най-сетне, г-да народни представители, ние трябва да направимъ и за нашитѣ грозди и вина малко по-голѣма пропаганда въ странство, каквато сега се прави твърде малко. По този начинъ можемъ да избѣгнемъ очакваната отъ нѣкои катастрофа за десертнитѣ сортове, каквато може да дойде за насъ при едно нормално време, следъ като се свърши войната, защото външнитѣ пазари на десертнитѣ сортове все повече и повече се задръстватъ и можемъ да стигнемъ до положение, да се върнемъ къмъ виненитѣ сортове. Ясно е, че не можемъ само съ десертнитѣ сортове да поддържаме нашето лозарско стопанство.

Г-да народни представители! Азъ намирамъ, че законопроектътъ, който ни се внася, безспорно, е навременъ и необходимъ, но той е много малъкъ по обсега и разрешава инцидентно само единъ единственъ въпросъ, а предъ насъ стоятъ верига отъ проблеми, които азъ, като неспециалистъ, можахъ да развия тукъ предъ васъ и разрешението на които трябва да легне въ основата на единъ новъ законъ за лозарството. Въ България имаме следнитѣ закони, които засѣгатъ лозарството: законъ за вината, спиртнитѣ напитки и оцета отъ 1932 г.; законъ за износа на вината отъ 1933 г.; законъ за уреждане за сажането на нови лозя отъ 1935 г., на който сега се иска измѣнението и допълнението; законъ за облекчение на винарскитѣ кооперации; законъ за облекчение на винарската криза отъ 1935 г. Виждате колко сѣ много, колко сѣ откъслечни и инцидентни.

Смѣтамъ, че е време у насъ, като предимно лозарска страна, да се създаде единъ специаленъ законъ за лозарството, който да обгърне и разреши всички тѣзи голѣми проблеми, които казахъ. Тогава ще сложимъ сериозно за разрешение лозарскитѣ проблеми и ще дадемъ доказателства, че се интересуваме за повдигане на лозарството, което, както казахъ, е единъ отъ важнитѣ стълбове на нашето земеделско стопанство. Разбира се, първата и най-важна задача е нашиятъ земеделецъ-стопанинъ да получи

по-висока цена за своитѣ произведения, на която азъ се спрѣхъ вече. Азъ смѣтамъ, че за това е необходимо едно преорганизиране на Дирекцията за външна търговия. Ималъ съмъ и другъ пътъ случай да говоря предъ васъ за необходимостта отъ това. Дирекцията на външна търговия е единъ институтъ съвършено необходимъ, единъ институтъ, безъ който не може, единъ институтъ, който трябва да остане и трябва да бѣде още развитъ, за да може да задоволява нуждитѣ на земеделеца-стопанинъ. Но какъ да се преорганизира, какъ да се доразвие тази дирекция, за да отговори действително на нуждитѣ? Дирекцията за външна търговия не трябва да представлява единъ институтъ, който ще се грижи само за интереситѣ на нашитѣ търговци и за нашия износъ, а трябва да се превърне въ единъ институтъ, който да защитава преди всичко интереситѣ на производителитѣ, като постави за разрешение основната проблема: повишение цената на земеделскитѣ произведения за самия производител.

Сега въ тая дирекция имаме служби, чиято задача е да пропагандиратъ нашия износъ, безъ което не може. Имаме служби, които завеждатъ разни реклами, които завеждатъ сключването на търговскитѣ сдѣлки съ търговцитѣ отъ вънъ, но въ този институтъ трябва да влѣзатъ и представители на производителитѣ, които да съгласуватъ дейтелността на Дирекцията на външната търговия съ интереситѣ на производителитѣ, респективно на лозаритѣ.

Г-да народни представители! Другиятъ въпросъ, който трябва да се сложи тукъ, е държавата да се погрижи, чрезъ Земеделската банка, или чрезъ другъ нѣкой институтъ, да достави на евтина цена необходимитѣ съоръжения и материали за лозарството. Миналата година имаме една слаба реколта на грозде не само поради природнитѣ стихии, но и поради това, че синиятъ камъкъ дойде много късно въ България. И не само дойде късно, но той бѣше извѣрдно много скѣпъ. Килограмитѣ се продаваха на производителитѣ по 21 л. и, безспорно, много дребни и бедни лозари не можахъ да си го доставятъ.

И ето, азъ стигамъ до една друга проблема, която може да се свърже съ проблемата на нашето лозарство — това е производството на сѣрна киселина. И колегата Деяновъ, ако се не лъжа, и колегата Петъръ Митевъ въ едно заседание разгледаха този въпросъ детайлно и бѣха много прави. Въ България имаме грамадни залежи бакренъ пиритъ, отъ който се произвежда сѣрната киселина. Тая сѣрна киселина ни се предлагаше отъ чуждото дружество отъ Братислава да ни бѣде продавана по цена 4 л. килограмътъ и затова договорътъ не бѣ приетъ отъ насъ. Тя не бива да бѣде въ никой случай, както се каза тукъ, по-скѣпа отъ 150 л. килограмътъ. Отъ тая сѣрна киселина се произвежда медниятъ сулфатъ — синиятъ камъкъ, който ще струва не повече отъ 10-12 л., като се поставятъ въ тая цена — азъ нѣкъде бѣхъ чель върху това — дори и производственитѣ разходи, и амортизацията на машинитѣ.

Тоя въпросъ трябва да се сложи на разрешение, толкова повече, че сѣрната киселина е свързана съ производството на още много други химикали, както и на изкуствени химически торове, които сѣщо така все повече и повече се налагатъ като необходимостъ за нашата страна, но сѣ недостъпни, защото отъ странство ние ги купуваме на високи цени, а нашиятъ земеделецъ не може да плаща скѣпо тора, за да подобри съ него своето производство. Тоя торъ трябва да бѣде колкото се може поевтинъ, ако не на безценица. А ние не можемъ да го добиемъ, ако нѣмамъ основния артикулъ, основния предметъ, отъ който може да се произведатъ всички тия химикали — сѣрната киселина.

Министерството на земеделието може да влѣзе въ пълно разбирателство съ Министерството на търговията, промишлеността и труда и да се избѣрза съ постройката на една фабрика за производство на сѣрна киселина, за да не се поставя нашето стопанство на рискове. Ето и сега сме поставени въ положение да не знаемъ дали за 1941 г. можемъ да осигуримъ снабдяването на страната съ синъ камъкъ, за да могатъ лозаритѣ да задоволяватъ своитѣ нужди.

Г-да народни представители! Азъ искамъ да се спра малко повече и върху въпроса, че нашето правителство, респективно Министерството на земеделието, трябва да отдѣли малко повече грижа за кредитиране на дребнитѣ лозари. Въ това отношение нашитѣ лозарски и винарски кооперации трябва да получатъ колкото се може по-голѣма подкрепа. Азъ миналата година имахъ случай да се спра върху тоя въпросъ.

При износа на грозде и вино нашите лозарски и винарски кооперации нямат приоритет, нямат привилегия, а те би трябвало да имат такива, защото истинските представители на лозарите-производители, това са лозарските и винарските кооперации. А когато на тях не се дава съдействие от правителството, очевидно е, че в борбата с чуждия едър капитал те могат да бъдат повалени, те могат да останат назад.

Ето, миналата година аз имах случай да констатирам, че при отпущането на вагоните за износ на грозде, от Министерството на железниците не са предпочитани кооперациите, а са предпочитани в някои случаи отделните търговци, отделните фирми, което не бива да бъде допуснато.

Г-да народни представители! Това са главните проблеми на нашето лозарство, които аз досега набелязах. Необходимо е Министерството на земеделието да изработи един нов закон за лозарството, с който да се разрешат всичките тези проблеми, които изброих. Необходимо е държавата с своята организирана сила да интервенира между производителя и купувача-търговец, необходимо е държавата да направи всичко възможно, да се повишат цените на произведенията на лозаря-производител. И тогава, г-да народни представители, бихме могли не само на думи да декларираме, а с право да кажем, че защитаваме труда на земеделеца-производител. Повтарям: след тютюновото производство нашето лозарство е най-главният стълб на земеделското ни стопанство, защото е едно интензивно земеделие, в което се влага много труд и където трудът действително се възнагражда добре.

Прочее, аз пожелавам на министъра на земеделието да се яви пред Народното събрание с един нов закон за лозарството, с който да разреши всички проблеми на лозарството, с който да задоволи всички нужди на нашия лозар.

**Председателстващ Никола Захариев:** Има думата народният представител г-н Косю Анев.

**Косю Анев:** (Стъ трибуната) Г-да народни представители! Правителството се стреми да създаде условия за всички стопански категории външната страна към правен и нормален стопански прогрес. То вижда, че едно от най-големите, най-културните и най-компактните стопански съсловия у нас е лозарското съсловие. Вследствие на следвоенните стопански промени външния стопански живот, вследствие на произволното и свободно засаждане на лозя в нашата страна, вследствие на закона за уреждане засаждането на лозя от 1935 г. и правилника към него, лозарското съсловие се намира пред едни пръчки, които не му позволяват то да организира правилно своя стопански живот, да увеличи своите приходи, а с това и приходите на нашата държава. Ето защо правителството намира, че е необходимо да внесе настоящия законопроект, с който то цели да подобри условията за прогрес на лозарското съсловие и да създаде още по-голям приходоизточник за нашите държавни финанси.

Със този законопроект правителството иска да постави на разрешение три задачи, с разрешението на които то смъта, че ще се улесни лозарското съсловие. Тия три задачи са следните. Първо, да се позволи на лозарското съсловие у нас да увеличи площта на своите лозя, с което ще му се помогне да увеличи то своите доходи и тия на държавата. Другата задача е: това увеличение на лозята у нас да стане само за сметка на лозарите, на земеделските стопани в България, но не за сметка на другите съсловия, които досега се възползваха от свободното и произволно засаждане на лозя и бяха повече облагодетелствувани от лозарския поминък, отколкото самите професионални лозари. И третата задача на законопроекта е да даде възможност на лозарите да произведат стока, която да бъде по-високо оценена и наградена както от нашия вътрешен, така и от външния пазар.

Г-да! Преди да се произнесе върху задачите, които са поставили законопроектът, и преди да разгледам мотивите към настоящия законопроект, аз смътам, че е необходимо да ви дам едно разяснение и допълнение на мотивите, които са дадени към законопроекта. За да разберете защо е прибягвало правителството към този законопроект, за вас е потребно да знаете други едни съображения, които не са ясно упоменати в мотивите към настоящия законопроект, които се крият в неизвестността и които аз искам да разкрия открито пред вас.

Г-да народни представители! Известно е на всички ви, че благодарение на климатичните и почвени условия външната страна, главният приходо-източник е земеделието с неговите земеделски произведения. Преди войната главният приходо-източник на нашата държавна хазна са били зърнените храни и тютюнът, които са се изнасяли навън. Първо място са заемали зърнените храни, а второ място тютюнът. След войната, обаче, когато нашето зърнено производство беше измъстено на външния пазар, поради нашата примитивна обработка на зема и поради интензивното зърнено производство, което се създаде след войната в Америка и в някои по-големи държави в Европа, нашите земеделци-стопани бяха поставени при лоши условия, защото тяхното производство беше обезценено, и бяха принудени масово да преминат от зърненото производство към лозарството, защото лозарството след войната беше едно съблазнително занятие, беше един поминък, който даваше на всеки, който има лозя, много добри доходи. И така, след войната голяма част от земеделците в България масово почнаха да правят лозя и там, където стават, и там, където не стават. Вследствие на това, външен период от време нашето лозарство се разраства така, че ние получихме едно масово производство и едни максимум понижени цени на това производство. Понижаване се получи на цените както на гроздето, така и на виното и се създаде известната доскоро лозарска криза у нас.

При това положение нашите управници трябваше да търсят изход от кризата на лозарите. И къде го намериха? На първо време, когато видяха, че лозарството се е много разпространило у нас, те създадоха закон, с който ограничаваха лозарството у нас, като поощряваха само производството на ония сортове грозда, които имаха значение за износа. Целта да се ограничи засаждането на винените сортове грозда, а да се насърчи производството на десертни грозда, да се заставят лозарите у нас, вместо да увеличат засаждането на лозя за вино, да увеличат засаждането на лозя за десертно грозде, с което се надяваха, че ще увеличат дохода и на лозарите и на държавата. Обаче, след като се приложи този закон, резултатът от него не беше такъв, какъвто се очакваше. Вместо лозарите-професионалисти да засаждат десертни грозда и да подобряват своето стопанско и финансово положение, засаждането на десертни грозда премина, поради произволното и свободно засаждане на лозя от всички граждани външната страна, в ръцете на други стопански съсловия, които и без това имаха обезпечен поминък, обезпечени добри условия за живот. И така този закон не можа да допринесе полза за професионалните лозари у нас.

Вън този закон не се казваше, че се забранява засаждането на винени лозя, а че се забранява увеличаването площта на тия лозя. Позволяваше се само увеличаване площта на лозята за десертни грозда. Обаче вън лозарските центрове, където хората имаха условия за винено производство, където бяха нагодили своя стопански живот за винено производство, насадиха много малко десертни лозя и останаха само с винените си лозя. И какво излезе по-нататък? Един стопанин има, да речем, 30-40 декара винени лозя. Той има наследници синове. Щом те се оженят, делят се от баща си. Когато се разделят, те нямат право да засаждат толкова лозя, колкото имаше техните бащи — по 30-40 декара всеки един, а имат право да засаждат само толкова, колкото получават от своя баща. Със този закон се постави една желана ограда за разширяване на винените лозя от професионалните лозари и се позволи засаждането на десертните лозя и то от хора, които по професия не са лозари, а които са чиновници, пенсионери, адвокати и всевъзможни други професионалисти.

Със този закон, значи, се улесниха ония съсловия у нас, които и без това имаха обезпечен поминък. Те направиха десертни лозя, за да тропат пчалби, а лозарите-професионалисти бяха поставени в един обрч — да не могат да увеличат своите винени лозя. И по-нее беше спаднала цената на гроздето и виното, те бяха поставени в много лоши стопански условия за живот.

За да подобри стопанските условия на лозарското съсловие у нас, по-миналата година правителството на г-н Кюсеианов се замисли да подобри хала на професионалните лозари у нас, като с един закон реши да се закупят от лозарите наличните количества вина и да се обърнат вън спирт, за да може да се извади от пазара една голяма част от виното, та онова количество вино, което остава у лозарите, да може по-лесно

да бъде пласирано на вътрешния пазаръ. Съ тази мърка на прасителството Кюсеизановъ се направи първата стъпка към подобрене поминъка на лозарското съсловие у насъ, а по-после, когато се засилиха нашитъ стопански връзки съ днешната наша приятелка Германия и когато германцитъ почнаха да дириятъ вина и въ нашата страна, нашето правителство направи втора крачка въ грижитъ си към подобрене положението на лозаритъ у насъ, като уреди и засили износа и на виното. Съ туй цената на виното, г-да, още повече се подобри. Съ грижитъ на бившето и днешното правителство цената на българското вино се увеличи, като се увеличи и неговиятъ износъ. Днесъ вече германцитъ искатъ да закупятъ отъ насъ много повече вино, отколкото сме предполагали, и търсятъ да закупятъ такива вина, каквито сѣ свикнали да консумиратъ у тѣхъ. Понеже досега тѣ сѣ били продоволствувани отъ Франция съ прочутото вино отъ Бордо, тѣ търсятъ и въ България такива вина, които биха отговаряли по вкусъ на вината, които се доставяха по-рано отъ Франция. Затуй германскитъ купувачи днесъ у насъ искатъ лозаритъ-винопроизводители да нагодятъ производството си така, че вината имъ да притежаватъ повече боя, всевъзможни соли и пр. и въобще да произвеждатъ вина отъ такива сортове, които да сѣ богати съ екстрактни вещества и други съединения, които правятъ виното богато, тлъсто и полезно за употребление. Сортове, които могатъ да дадатъ такива вина, у насъ ние имаме достатъчно. Заради туй Министерството на земедѣлието съ настоящия законопроектъ ни препоръчва нѣколко багрийни сортове, които биха дали възможностъ да се произведатъ и изнесатъ по-голъми количества червени и тлъсти вина. Обаче азъ не виждамъ въ законопроекта да се застъпватъ сортоветъ, които сѣ създали реномето на нашето лозарство и на нашето винопроизводство, сортоветъ, които, ако се изоставятъ, ще се направи една капитална грѣшка спрямо нашето национално стопанство. Вината, които сѣ създали доброто име на България като лозарска страна и които привлѣкоха германскитъ купувачи у насъ, сѣ онѣзи, произведени отъ сорта „гѣмза“, отъ сорта „памидъ“ и отъ другитъ сортове, които сѣ предвидени въ правилника.

Г-да народни представители! Съ законопроекта, който ни е представенъ за одобрение, на лозаритъ въ България се позволява да засаждатъ нови лозя само съ посоченитъ въ законопроекта сортове, като се изключватъ гѣмзата и „памидътъ“. Азъ намирамъ, че ще се направи голѣма грѣшка, ако се изключатъ тѣзи популярни и най-главни сортове у насъ, които сѣ най-разпространени и отъ които се получаватъ най-хубавитъ и типични вина, каквито сѣ тракийскитъ памидови вина, произвеждани въ Кюстендилско, Чирпанско, Пазарджишко, Карабунарско, Вѣренско и пр. Това сѣ червенитъ памидови вина, които сѣ си пробии пѣтъ отъ дълго време на софийския пазаръ и минаватъ за много добри вина. Тѣзи вина, г-да се харесватъ и отъ германцитъ. Както казахъ, освенъ „памидъ“, другъ сортъ, който не е застъпенъ въ законопроекта и отъ който може да се произведатъ сѣщо така вина, които да замѣстятъ напълно вината типъ „Бордо“, е сортътъ „гѣмза“. Ако се направи вино само отъ този сортъ, това вино е гѣсто, богато съ екстракти, богато и съ други съставни части, които характеризиратъ вината отъ „гѣмза“, като едни отъ най-добритъ, най-питателнитъ и най-здравитъ. Това вино „гѣмза“ създаде реклама за българскитъ вина на западноевропейскитъ пазари. Ако нѣмахме „гѣмзата“, ако нѣмахме „мавруда“, ако нѣмахме „памидъ“, едва ли можехме така лесно да привлѣчемъ днесъ германскитъ купувачи на вина. Благодарение на тия сортове грозда, които даватъ вина приятни на гледъ, приятни и на вкусъ, полезни и питателни, ние успѣхме да привлѣчемъ купувачи. И днесъ, когато азъ виждамъ, че тѣзи сортове сѣ изключени отъ списъка на сортоветъ, съ които ще трѣбва да се засаждатъ нови лозя отъ лозаритъ-стопани въ нашата страна, намирамъ, че законопроектътъ въ този си пунктъ е непъленъ и моля г-на министра да се съгласи, въ комисията, която ще трѣбва да преработи законопроекта, да се допустнатъ и тѣзи два сорта „памидътъ“ и „гѣмзата“ и да бждатъ вмѣкнати въ колекцията сортове, които ще трѣбва да се употребяватъ въ бждеще за засаждане на нови лозя.

Г-да народни представители! Законопроектътъ има и друга една целъ. Той цели да се позволи увеличаването на виненитъ площи само на земедѣлцитъ-стопани, които сѣ лозари. Съ това законопроектътъ преследва една социална целъ, съ това се дава възможностъ да се регламентира най-после и поминъкътъ на земедѣлското съсловие, което единичко между всички други съсловия у насъ е останало досега нерегламентирано. Азъ нами-

рамъ, че въ този пунктъ законопроектътъ е много целесъобразенъ. Азъ одобрявамъ това измѣнение, съ което се позволява за въ бждеще да садятъ лозя у насъ само земедѣлцитъ-стопани. Всички други стопански категории, които досега имаха пълната свобода да садятъ лозя, ще трѣбва да се съгласятъ да отстъпятъ, това право само на земедѣлцитъ-стопани, тѣй както и земедѣлцитъ-стопанинъ не може да борави съ занятията на всички други стопански категории у насъ, на които занятieto е регламентирано съ специални законоположения. Азъ смѣтамъ, че правителството е въ правото си да постави едно начало за регламентиране и поминъка на земедѣлското съсловие.

Г-да народни представители! Друга задача, която преследва законопроектътъ, е да се увеличи площта на виненитъ лозя въ България. Съ закона, създаденъ въ 1935 г. за засаждане и уреждане на лозята у насъ и съ правилника къмъ него, бѣше ограничено увеличаването на лозовата площъ у насъ. Азъ смѣтамъ, че съ законопроекта, съ който се позволява увеличаването на лозовитъ площи у насъ, се дава възможностъ на отдѣлнитъ лозари да увеличатъ своя стопански доходъ, а държавата ни да увеличи въ бждеще износа на вино и своитъ приходи отъ източници.

Така че, споредъ мене, законопроектътъ въ тѣзи му три пункта, които поменахъ, е оправданъ, азъ напълно го одобрявамъ и благодарая на правителството за взетата инициатива отъ негова страна да го внесе. Съ това се осигурява на професионалнитъ лозари у насъ възможността да увеличаватъ лозята си, да увеличаватъ приходитъ си, а по този начинъ да се увеличатъ и приходитъ на държавата. Най-после, съ този законопроектъ се дава възможностъ да се подобри и качеството на нашето вино занаятѣ споредъ изискванията на външния и вътрешния пазари. Азъ смѣтамъ, че законопроектътъ нѣма други недостатѣци, освенъ този, че не предвижда между сортоветъ, съ които ще се засаждатъ въ бждеще нови лозя, „гѣмзата“ и „памидътъ“, като най-популярни и най-разпространени сортове, отъ които ние сме свикнали досега да получаваме най-хубавитъ, най-питателнитъ и най-реномиранитъ вина.

Съ тия нѣколко думи, г-да, азъ дадохъ моето мнение по законопроекта, доколкото можахъ, и се надѣвамъ, че въ комисията той ще получи нова редакция. (Рѣкоплѣскания).

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Има думата народниятъ представител г-нъ Петъръ Дограмаджиевъ.

**Петъръ Дограмаджиевъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Преждеговорившиятъ колеги доста надълго и нашироко разгледаха проблема за лозарството у насъ, главно въ неговитъ два пункта, що се отнася до опредѣлянето на сортоветъ и възможноститъ за разширение на засаденитъ площи съ лозя. Азъ, като ланкъ въ тази областъ, нѣмамъ куража да давамъ препорѣки за сортоветъ, които трѣбва да се въведатъ у насъ. Ако излизамъ на тази трибуна, върша го отъ чувството на дългъ, който имамъ къмъ нашия лозарски градъ Враца, 3/4 отъ населението на който градъ се занимава главно съ лозарство, и които лозари преди нѣколко години бѣха доста смутени отъ разпоредбата на наредбата-законъ за лозарството у насъ, по силата на която на нашитъ лозари бѣше запретиено да посаждатъ сорта „памидъ“, за който се изказа и важаеиятъ колега Косю Аневъ. Врачанскитъ „памидъ“, като десертно грозде, преди нѣколко години, когато се появи за пръвъ пѣтъ на софийския пазаръ, бѣше оцененъ правилно като едно отъ най-хубавитъ десертни грозда и благодарение на това си качество по-голъмата частъ отъ моитъ съграждани можахъ да намѣрятъ добра цена за своя трудъ чрезъ производството на „памидъ“, който изнасяха на софийския пазаръ. И затова сега азъ застъпвамъ гледището, че въ комисията законопроектътъ ще трѣбва да се промѣни, като се допустне засаждането и на известенъ процентъ „памидъ“. Това го искамъ главно, за да се защитятъ интереситъ на по-голъмата частъ отъ нашитъ лозари, които действително сѣ въ недоумение отъ това, което се извърши преди нѣколко години по отношение на нашия памидъ.

Вториятъ пунктъ, върху който азъ искамъ да спра вашето внимание, това е разпореджането на законопроекта, което защити надълго г-нъ Косю Аневъ, но което, по моя преценка, буди сѣщо едно недоумение, а именно забраната да засаждатъ нови лозя други лица, освенъ земедѣлцитъ-стопани.

Г-да народни представители! Лозарството у насъ още отъ турско време се създаде главно въ градоветъ — тамъ се е то култивирало, тамъ се е то развило, докато

въ селата земеделците-стопани доскоро нѣмаха понятие какво е това лозарство. Едва напоследък, за жалост, видѣхме да се превръщатъ великолепитѣ ниви на селскитѣ стопани въ лозя и това създаде оная винарска криза, която законодателятъ поиска да ограничи чрезъ законодателни мѣрки. По-голямата частъ отъ нашитѣ граждани не сѣ земеделци-стопани въ строгия смисълъ на думата, но покрай своя занаятъ, като занаятчий, пенсионери и др., обработватъ и по нѣколко декара лозе, отъ което често пѣти зависи тѣхното сѣществуване. Сега цѣлата тая категория хора, които не се титулуватъ земеделци-стопани, ще трѣбва, по силата на тоя законопроектъ, да ги лишимъ отъ възможността да принадлежатъ нѣщо къмъ своя доходъ и да подсигурятъ своето сѣществуване, като засаждатъ нови лозя. Представете си на цѣлата тая категория отъ хора, главно въ планинскитѣ райони — а въ такъвъ районъ е и моята избирателна колегия — които не сѣ земеделци-стопани въ пълния смисълъ на думата, защото не разполагатъ съ голѣма обработваема площъ, а се занимаватъ и съ занаятчийство, по силата на тоя законопроектъ да не имъ дадемъ възможностъ да подобрятъ своя поминъкъ, своето сѣществуване съ обработване на малко лозя. Азъ не разбирамъ кое ни дава право да лишимъ тѣзи хора отъ тѣхния поминъкъ. И защо ще трѣбва да дадемъ това право само на земеделцитѣ-стопани, които често пѣти сѣ облагодетелствувани по силата на това, че се намиратъ въ плодородни мѣста и сѣ осигурени съ своето зърнено производство или съ своето овошарство? Азъ намирамъ, че съ това законопроектътъ ще извърши една несправедливостъ. Азъ не мога да си представя, да се върна въ моята колегия и на всѣка крачка да срѣщамъ отъ тая категория хора да ме питатъ: кой ви даде право да ни лишите отъ възможностъ да подобримъ нашия поминъкъ съ едно дребно лозарство? Защо да не имъ позволимъ да си засадятъ по единъ-два-три-четири-петъ декара лозе? Азъ не зная дали познавате обстановката, при която се разви лозарството, напримѣръ, въ Враца. Всѣки единъ врачанинъ притежава по единъ малъкъ парцелъ, където му е лѣтната къща, където му е овоцната градина и където си е засадилъ обикновено по 1-2-3-4 декара лозе за лично собствено употребление. Сега всички тѣзи хора ще трѣбва да ги лишимъ отъ възможността да си направятъ едно малко стопанство. И защо трѣбва да се даде това право само на земеделцитѣ-стопани? Намирамъ, че ще трѣбва да измѣнимъ предложениия текстъ и да допустнемъ и нѣземеделци-стопани,

които искатъ да си засадятъ лозя, за да могатъ да подобрятъ своя поминъкъ или да ги използватъ за свое собствено употребление. Съ това ще извършимъ действително една справедливостъ къмъ тая категория хора, за които въ тѣзи тежки времена ще трѣбва да помислимъ да имъ дадемъ възможностъ да подобрятъ своя поминъкъ и съ малко лозарство, съ каквото тѣ сѣ занимавали и въ миналото. Безспорно, и тѣ иматъ право да се ползватъ съ благата, които нашата държава гарантира на всѣки жителъ въ страната. (Ржкоплѣскания)

**Председателствуващъ Никола Захариевъ:** Г-да народни представители! Ще моля да се съгласите да прекратимъ заседанието. Следното заседание ще бѣде въ сръда, 12 мартъ 1941 г., 15 ч.

Председателството, въ съгласие съ правителството, предлага за идното заседание следния дневенъ редъ:

1. Одобрение на предложението за продължаване срока на службата на Николай Химшиевъ, учител при II мъжка гимназия въ София.

2. Второ четене на законопроекта за държавнитѣ имоти.

Първо четене на законопроектитѣ:

3. За образованието и образователнитѣ документи на лица, следвали до 1 януарий 1942 г. български или румънски училища въ Добруджа или въ Румъния.

4. За уреждане собствеността върху държавни и общински имоти, дадени или завзети за нуждитѣ на бѣжанци.

5. За измѣнение на наредбата-законъ за държавния надзоръ върху дружествата и сдружаванията.

6. За измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ за уреждане засаждането на нови лозя и попълване на сѣществуващитѣ (Продължение на разискванията).

7. За измѣнение и допълнение на закона за вината, спиртнитѣ напитки и оцета.

8. За измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Които приематъ прочетения дневенъ редъ, както и да имаме заседание въ сръда, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. 50 м.)

Подпредседателъ: **НИКОЛА ЗАХАРИЕВЪ**

Секретари: { **АЛЕКСАНДЪРЪ ЗАГОРОВЪ**  
                  { **СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**